

presents the types of reflections in the educational activity of junior pupils on various grounds. The experience of scientists from foreign countries was used, didactic conditions for the formation of reflexive skills of junior pupils in educational activities were determined. Based on the method of projects that is considered in foreign countries one with a prospective method of training.

Key words: elementary education, reflective skills, means of modern technologies, didactic conditions, project method, Ukraine, Europe.

УДК 37.371:81

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ГІМНАЗІЇ

Л.М. ЕРДМАН, вчитель англійської мови, *Перша міська гімназія міста Черкас*

E-mail: tetyanna@ukr.net

Т.П. КУЧАЙ, доктор педагогічних наук, доцент, професор
кафедри педагогіки і психології,

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово

E-mail: tetyanna@ukr.net

О.В. КУЧАЙ, доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: kuchay@ukr.net

Анотація. У статті розглянуто теоретичні основи навчання іноземної мови у гімназії. Вивчення іноземної мови передбачає розвиток та удосконалення різних психічних процесів і здібностей учнів. Вивчення іноземної мови виховує особистість, здатну мислити і діяти в глобальних умовах, забезпечуючи тим самим входження України до світового економічного простору. Основною метою вивчення іноземної мови є формування і розвиток комунікативної культури школярів, навчання практичному опануванню іноземної мови.

Ключові слова: іноземна мова, гімназія, освіта, учень, учитель.

Актуальність (Introduction). Сучасною тенденцією реформування освіти є впровадження компетентнісного підходу до формування змісту навчання. У загальноосвітніх навчальних закладах зміст навчання іноземних мов охоплює три компоненти: 1) сфери, теми, ситуації спілкування; 2) мовний і мовленсвий навчальний матеріал; 3) знання, навички і вміння [1].

Іноземна мова як навчальна дисципліна й відповідно організація навчання іноземної мови має свою специфіку. З одного боку, іноземна мова є одним з навчальних предметів у системі освіти й підпорядковується законам загальної дидактики; з іншого боку – методологічна основа методики навчання іноземних мов має власні закономірності. Закономірності, що відображають специфіку процесу навчання іноземної мови, покладено в основу методів навчання, і таким чином ці закономірності стали методичними принципами. Методичні принципи виявляються у результаті переосмислення і перенесення законів, положень суміжних для методики навчання іноземних мов наук – педагогіки, лінгвістики, психології [2].

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Вивченню теоретичних основ навчання іноземної мови у гімназії присвячено праці П.Бабінська, Н.Басай, О.Бігич, Н.Бориско, І.Верещагіна, Л.С. Виготського, В.Куліш, Л.Калініна, Л.Зєня, Є.Маслико, С.Ніколаєва, О.Пасічник, В.Плахотник, Є.Полат, Т.Полонська, Ф.Рабинович, С.Рубінштейна, В.Редько, Г.Рогова, І.Самойлюкевич, Т.Сахарова, О.Соловова та ін.

Мета (Purpose). Метою даної роботи є визначення теоретичних основ навчання іноземної мови у гімназії.

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури).

Результати (Results). Розвивальна мета навчання іноземної мови передбачає розвиток та удосконалення таких психічних процесів і здібностей учнів: а) мовленнєвих здібностей учнів (гнучкість артикуляційного апарату, фонематичний (інтонаційний) слух, здатність до імітації, мовний здогад, логічне викладення думок, відчуття мови та стилю тощо); б) психічних процесів, пов'язаних із мовленнєвою діяльністю (обсяг довготривалої та оперативної пам'яті, увага, уява, операції мислення); в) інтелектуальних здібностей учня (уміння здійснювати проблемно-пошукову діяльність, переносити знання, навички, уміння перекладати з рідної мови на іноземну мову з одних видів мовленнєвої діяльності на інші, з відомих (відпрацьованих) ситуацій спілкування у нові; уміння проводити аналогії, класифікації, узагальнення); г) соціальних здібностей учнів, тобто здатності й готовності учнів до спілкування на міжкультурному рівні (вміння долати почуття страху та невпевненості при зустрічі з чужим, незвичним; вміння бачити спільні риси, які об'єднують усіх людей, та специфічні національні особливості, толерантно ставитись до культурних цінностей інших країн, відповідно до них самостійно планувати свої мовленнєві дії); і) навчальної мотивації школярів через усвідомлення актуальності й престижу вивчення іноземної мови, важливості навчальної діяльності, через позитивні емоції, різноманітні активні методи і прийоми навчання, використання проблемних питань і завдань, створення комунікативних ситуацій, цікавий навчальний матеріал та його новизну, можливість застосування знань, набутих раніше.

Із набуттям позитивного досвіду у вивченні іноземної мови у гімназії в учнів виникає або розвивається інтерес і бажання до самоосвіти в галузі іноземних мов та культури.

Виховна мета навчання іноземної мови – формування позитивних особистісних якостей та рис характеру учнів дає їм змогу комфортно почуватися в іншомовному середовищі. Так, на уроках іноземної мови у гімназії вчитель має виховувати в учнів толерантність, відкритість, готовність до спілкування, повагу до народу, мову якого вивчають, та його культури, позитивне ставлення до іноземної мови як елементу культури народу і засобу передавання її іншим, почуття патріотизму – любові до своєї Батьківщини, що пов'язано з усвідомленням власної національної ідентичності й готовністю представляти українську національну культуру у діалозі культур, доброзичливість, привітність, ввічливість, увагу та повагу до співрозмовника як складові культури спілкування. У процесі навчання іноземної мови учням прищеплюють естетичні та художні смаки, виховують загальнолюдські моральні цінності: доброту, гуманність, чуйність, порядність, старанність, волю, дисциплінованість у праці.

Освіта, виховання і розвиток учнів на уроках іноземної мови у гімназії забезпечуються шляхом добору навчального матеріалу (текстів для читання/аудіювання, мовленнєвих зразків, наочності, ситуацій спілкування); організацією навчального процесу — постановкою проблемних завдань, застосуванням сучасних методів та прийомів навчання, створенням атмосфери, в якій учні почувалися б вільними висловлювати свої думки і почуття, погляди і оцінки щодо запропонованих тем спілкування. Цілі навчання іноземних мов конкретизовано у проміжних цілях на всіх етапах шкільного курсу, їх уточнення залежить також від специфіки навчального закладу (школа, гімназія, ліцей, коледж, дитячий центр дозвілля) [1].

Навчання іноземної мови відбувається, на відміну від багатьох інших предметів, не з усім класом, а у групах: якщо в класі загальноосвітньої школи більше 25 учнів, він ділиться на дві групи; у спеціалізованих школах і гімназіях (ліцейях) із поглибленим вивченням іноземної мови такий клас ділиться на три групи. Поділ на групи або невелика кількість учнів має кілька переваг: а) збільшується час на індивідуальну практику у використанні нової мови на уроці; б) зростають можливості індивідуалізації навчання; в) полегшується контроль за виконанням вправ і завдань учнями, що сприяє підтриманню зворотного зв'язку між учителем і учнем [3].

Вивчення іноземної мови виховує особистість, здатну мислити і діяти в глобальних умовах, забезпечуючи тим самим входження України до світового економічного простору. Зокрема англійська мова органічно пронизана комерційною коректністю і комерційною турботою про людину.

Іноземна мова стає дисципліною підвищеної соціальної та професійної значущості, що, відповідно, формує замовлення на лінгвістичну підготовку випускника школи. Проте було б

неправильно говорити про спрямування школярів, які поглиблено вивчають іноземну мову на профільному рівні, лише на спеціальності вчителя, викладача, лінгвіста, перекладача (літературного і синхронного), журналіста міжнародника, дипломата. Сьогодні існує безліч професій, які прямо або опосередковано пов'язані зі знанням іноземних мов: рекламист, спірайтер, секретар-референт, секретар-ресепшійніст, менеджер у спільній компанії, менеджер-логіст, менеджер із продажів, бренд-менеджер, стюардеса (стюард) на міжнародних лініях, бебі-сіттер, гувернантка (гувернер), аудитор, працівник готелю, програміст, веб-дизайнер, телемаркетолог, копірайтер, топ-модель, рекрутер тощо.

Стратегічні напрями розвитку шкільної іноземної освіти зумовлюються, насамперед, особливостями концепції реформування цілей і змісту навчання у гімназії. Підґрунтям для успішного їх упровадження, серед іншого, є ефективні інноваційні технології, які здатні забезпечувати індивідуальні можливості кожного учня, сприяти формуванню його творчого мислення, розвитку самостійної діяльності з оволодіння досвідом здобувати освіту впродовж життя згідно із власними потребами. Відповідно до цих положень небезпідставною можна вважати позицію, за якої ефективність навчання і формування навчально-пізнавальних інтересів учнів засобами іноземної мови можуть бути поліпшені завдяки проектуванню й упровадженню у практику гімназії інноваційних освітніх систем і технологій [3].

Останніми роками все частіше піднімається питання про вживання нових інформаційних технологій у школах та гімназіях. Це не лише нові технічні засоби, але і нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання. Основною метою вивчення іноземної мови є формування і розвиток комунікативної культури школярів, навчання практичному опануванню іноземної мови.

Завдання вчителя полягає в тому, щоб створити умови практичного опанування мови для кожного учня, вибрати такі методи навчання, які б дозволили кожному учневі проявити свою активність, свою творчість. Завдання вчителя - активізувати пізнавальну діяльність учня в процесі вивчення іноземної мови.

Сучасні педагогічні технології такі, як навчання у співпраці, проектна методика, використання нових інформаційних технологій, Інтернет - ресурсів допомагають реалізувати особово-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням здібностей дітей, їх рівня знань.

Форми роботи з комп'ютерними навчальними програмами на уроках іноземної мови у гімназії включають: вивчення лексики; відпрацювання вимови; вивчення діалогічної і монологічної мови; вивчення писемності; відпрацювання граматичних явищ. Можливості використання Інтернет - ресурсів величезні. Глобальна мережа Інтернет створює умови для здобуття будь-якою необхідною учням і вчителям інформації, що знаходиться в будь-якій точці земної кулі: народознавчий матеріал, новини з життя молоді, статті з газет і журналів та інше.

На уроках англійської мови за допомогою Інтернету можна вирішувати цілий ряд дидактичних завдань: формувати навички і уміння читання, використовуючи матеріали глобальної мережі; удосконалювати уміння письмової мови школярів; поповнювати словарний запас учнів; формувати у школярів мотивацію до вивчення англійської мови [4].

До сучасних технологій належить технологія співпраці, яку вчителі активно впроваджують в навчальний процес гімназій. Основна ідея полягає в створенні умов для активної спільної діяльності учнів в різних навчальних ситуаціях. Діти об'єднуються в групи по 3–4 особи, їм дають одне завдання, при цьому обговорюють роль кожного. Кожен учень відповідає не тільки за результат своєї роботи, але й за результат усієї групи. Тому слабкі учні прагнуть з'ясувати в сильних те, що їм незрозуміло, а сильні — щоб слабкі досконало розібралися в завданні. І від цього виграє весь клас, тому що спільно ліквідовують прогалини у знаннях.

Під час різних видів роботи учні стають перед проблемою поповнення знань, лексичного запасу чи комунікативних умінь, тому вони активізують свою діяльність та в процесі спілкування намагаються вирішити дані питання. Це позитивно впливає на розвиток мислення та уважності учнів, зацікавлює їх та стимулює до співпраці.

Найбільш ефективними є такі форми парної та групової роботи: внутрішні (зовнішні) кола (inside / outside circles); мозковий шторм (brain storm); читання зигзагом (jigsaw reading); обмін думками (think-pair-share); парні інтерв'ю (pair-interviews) та інші.

Ці форми роботи сприяють розширенню знань та вмінь учнів. У процесі спілкування учні навчаються розв'язувати складні задачі на основі аналізу обставин і відповідної інформації, висловлювати альтернативні думки, приймати виважені рішення, спілкуватися з різними людьми, брати участь у дискусіях.

Однією з технологій, що забезпечує особово-орієнтоване навчання, є метод проектів як спосіб розвитку творчості, пізнавальної діяльності, самостійності. Проекти можуть підрозділятися на монопроекти, колективні, усно-мовні, видові, письмові й Інтернет-проекти. Робота над проектом — це багаторівневий підхід до вивчення мови, що охоплює читання, аудіювання, говоріння і граматику. Метод проектів сприяє розвитку активного самостійного мислення учнів і орієнтує їх на спільну дослідницьку роботу. Проектне навчання актуальне тим, що навчає дітей співпраці виховує такі етичні цінності, як взаємодопомогу й уміння співпереживати, формує творчі здібності й активізує учнів.

Важливим засобом інноваційного навчання є також використання мультимедійного комплексу (МК) у складі інтерактивної дошки, персонального комп'ютера й мультимедійного проектора. Такий комплекс поєднує всі переваги сучасних комп'ютерних технологій і виводить процес навчання на якісно новий рівень. Завдяки наочності й інтерактивності МК дозволяє залучити весь клас до активної роботи [5].

Висновки і перспективи (Discussion). Вибудовування навчального процесу з іноземної мови з урахуванням основоположних компонентів, що забезпечують функціонування дидактичної і методичної систем, сприяє гармонізації навчання, обумовлює логічне обґрунтування вибору навчальних методів, підвищує ефективність практичного здійснення навчальної діяльності [2].

Таким чином, можна зробити висновок, що ефективність інноваційних підходів до викладання іноземних мов у гімназії залежатиме від бажання і здатності педагогів скористатися позитивним досвідом вітчизняних і іноземних учених і практиків щодо творчого підходу у навчанні, розуміння необхідності відмовитися від авторитарних і схоластичних методів. Інноваційні методи навчання іноземних мов, які ґрунтуються на творчому підході, допомагають повністю розкрити потенціал учнів і сприяють розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу [6].

Список використаних джерел

1. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. К. : ВЦ «Академія», 2010. 328 с.
2. Яшук О.В. Теоретичні аспекти навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі – [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1271>
3. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник / Редько В. Г., Полонська Т. К., Басай Н. П. [та ін.] ; за наук. ред. Редька В. Г. К. : Педагогічна думка, 2013. 360 с.
4. Яковлєва Т. В. Використання інноваційних технологій при вивчанні англійської мови – [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/21519/
5. Якименко С. С. Інноваційні освітні технології у вивченні англійської мови Журнал «Англійська мова та література» № 25 (467) – Вересень 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://journal.osnova.com.ua/article/52127>
6. Сучасні підходи до навчання іноземної мови, шляхи інтеграції школи та ВНЗ. Матеріали II міжнародної конференції. Харків, 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1208>

References

1. Metodyka navchannya inozemnykh mov u zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh [Methods of teaching foreign languages in general education institutions]: pidruchnyk / L. S. Panova, I. F. Andriyko, S. V. Tezikova ta in. K. : VTS «Aka-demiya», 2010. 328.
2. Yashchuk O.V. Teoretychni aspekty navchannya inozemnoyi movy u vyshchomu navchal'nomu zakladi [Theoretical aspects of teaching a foreign language at a higher educational institution]. – Retrieved from: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1271>

3. Lihvodydaktychni zasady navchannya inozemnoyi movy uchniv starshykh klasiv zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv [Lingvodidactical principles of foreign language teaching for upper secondary school pupils: a teaching manual]: navchal'no-metodychnyy posibnyk / Red'ko V. H., Polons'ka T. K., Basay N. P. [ta in.] ; za nauk. red. Red'ka V. H. K. : Pedahohichna dumka, 2013. 360.

4. Yakovlyeva T. V. Vykorystannya innovatsiynykh tekhnolohiy pry vyvchanni anhliys'koyi movy [Use of innovative technologies in the study of English language] – Retired from: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/21519/

5. Yakymenko S. S. (2015) Innovatsiyni osviti tekhnolohiyi u vyvchenni anhliys'koyi movy [Innovative Educational Technologies in the Study of English Language]. *Zhurnal «Anhliys'ka mova ta literatura»*. № 25 (467) – Retired from: <http://journal.osnova.com.ua/article/52127>

6. Suchasni pidkhody do navchannya inozemnoyi movy, shlyakhy inte hratsiyi shkoly ta VNZ [Modern approaches to learning a foreign language, ways of integrating schools and universities]. Materialy II mizhnarodnoyi konferentsiyi. Kharkiv, 2011. – Retired from: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1208>

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ГИМНАЗИИ

Эрдман Л.Н., Кучай Т.П., Кучай А. В.

Аннотация. В статье рассмотрены теоретические основы обучения иностранному языку в гимназии. Изучение иностранного языка предполагает развитие и совершенствование различных психических процессов и способностей учащихся. Изучение иностранного языка воспитывает личность, способную мыслить и действовать в глобальных условиях, обеспечивая тем самым вхождение Украины в мировое экономическое пространство. Основной целью изучения иностранного языка является формирование и развитие коммуникативной культуры школьников, обучение практическому овладению иностранного языка.

Ключевые слова: иностранный язык, гимназия, образование, ученик, учитель.

THEORETICAL BASES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE IN GYMNASIUM

Erdman L.M., Kuchai T.P., Kuchai O. V.

Abstract. The article deals with the theoretical basis of teaching a foreign language in a gymnasium. Learning a foreign language involves the development and improvement of various mental processes and abilities of students. The study of a foreign language brings up a person capable of thinking and acting in global conditions, thus ensuring the entry of Ukraine into the world economic space. The main purpose of studying a foreign language is the formation and development of a communicative culture of pupils, training for the practical mastery of a foreign language. The effectiveness of innovative approaches to teaching foreign languages in the gymnasium will depend on the desire and ability of teachers to take advantage of the positive experience of domestic and foreign scientists and practitioners about the creative approach to learning, the understanding of the need to abandon authoritarian and scholastic methods. Innovative methods of teaching foreign languages, which are based on a creative approach, help to fully disclose the potential of students and promote the development and self-improvement of the educational and communicative process.

Key words: foreign language, gymnasium, education, student, teacher.

УДК 378.013.75:355.29

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ ДО ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Я.Б. ЗОРІЙ, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

E-mail: zoriy@ukr.net

Анотація: У статті розглянуто підходи до моделювання педагогічної системи формування у військових закладах вищої освіти (ВЗВО) та військових навчальних